

СЭКП обкомунун пропаганда болгаш агитация килдизинде

ЛЕКЦИЯ ПРОПАГАНДАЗЫНЧЕ КИЧЭЭНГЕЙ

Партиянын Өвүр райкомунун илеткелчилер болгаш лекторлар бөлүтүн ууртуп турарынын дугайында партия райкомунун секретары эш Ч. Ооржактың илеткелчи СЭКП обкомунун пропаганда болгаш агитация килдизинде дыйнап чугаалашкан. Чамдык кылдыган ажалдары аяда демдегелген. Илеткелчилерин болгаш лекторларын ажалын квартал айы-биле планнап турар. Чоокку үедэ СЭКП Топ Комитетинин апрель (1973 чыл) Пленумунун түнделеринин, делегей байдалынын дугайында, интернационализм кижизинде лекцияларын, беседаларын илеткелчилер бөлүтүн кижигүнери чоңа номчан.

Ол ышкаш сенин белектеринин база дүжүт ажаап алышы-кынынын үезинде ажал-ишчилерин ортузунга чорудар маса-политиктик ажалдын планын тургузуу, лекция пропагандазын калбарткан. «Билет» институтунин районда 181 кижигүтүр бар. Олар бирги чартык чыдаа 400 ажалы азы-бүрү темалык лекциянын ажал-ишчилерге номчанар.

Илеткелчилер болгаш лекторлар бөлүтүн ажалын СЭКП райкомунун пропаганда болгаш агитация килдизинин талаа-зында ууртуп турарында шыгын чептестер бар. Лектор кадрлар-биле тематиктик семинарларын эвэши эрттирер турарын, лекция кылымынын планынын күтүсөдөшин хыяп көрбөй турарын, номчутууну турар лекцияларын тематиказынын кызым болуп келгенин демдегелген. Ылангыя марксизм-ленинни философия, полит-экономика, юридиктик темаларга лекциялар эвэши номчутууган. Бо ажалга кодоо ажал-агыйнын специалистерин, башкыларын, эмчилерин четче хаара тутууну турар.

Бо бүгү чептестерин чылдары талаа-биле токтоай хем-чегерин ап чорударын, лекция пропагандазынче доктаама кичээгенин салыры партия райкомунун пропаганда болгаш агитация килдизинде сүмөлзөн.

ХАНА ПАРЛАГАЗЫНЫН ДЭЭШТИН

Чөөн-Хемчик районунун партия организациязы хана парлаа-газына партияны ууртууга ханчаар күштелерин турарынын дугайында СЭКП обкомунун пропаганда болгаш агитация килдизинде база чугаалашкан. Районда хана парлаа-газынын байдалынын дугайында партия райкомунун пропаганда болгаш агитация килдизинин өргөкелчи М. Донгак-тың информациязын дыйраган.

Бо талаа-биле чамдык ажалдар чорутууну турарын демдегелген. Эрткен чылын хана солун редакторларынын семинарын эрттирген. Ычан делегелге-күрдени база органи-застан. Чамдык партия организациялары үндүрер солун-нарын мурунку чүгүтүн, авторларын баш уур ланнап тур-пар. «Сельхозтехника» район салбырынын, Чадананын хомур-лаш разрезинин, «Алдан-Мадыр», «Сут-Хол» совхоз-тарын партия организациялары хана парлаагазынын ажал-ынче доктаама кичээгенин салып турар.

«Бурунгаар» («Алдан-Мадыр» совхозта), «Коммунист» күш-ажыл дээш («Сут-Хол» совхозта), «Шахтер» (Хомур-лаш разрезинде) болгаш өске-даа солунар эки ажалдык деп санаттырган. «Алдан-Мадыр» совхозта парткомун, ажал-ынче болгаш комсомол комитеттеринин органы «Бурунгаар» хана солун ай санында доктаама үнүп турар. Совхозтун ажал-ишчилерин хун бурдасы амалдарын чырымын бо солун чезин алган. Бир эвэс чоокку үедэ үген номерлерин көөр болза, оларда «Социалист» чарыш амалында ботта-нын турар. «1973 чыл — беш чымык шиптиргит чыла», «Органисттин үндөшин» дээш ышкыч үндөшин база се-зонгуп ажалдарга холбаштырган чугула материалдарын ном-чун болур.

Солунда шүгүмчүлө булуңу база бар. Ында машина-тех-никаны ажаллап, септен турарында чептестерин, чамдык ту-дугаларын шынар чок кылып турарын, малдың үчүдүндө бу-дучак чоруктарын шүгүмчүлөп бижээн. Совхозта партком (секретары Ч. Ондар) хана парлаагазынын ажалынче док-таама кичээгенин салып, үген номерлерин көрдүсөдөш органи-застан, чырыдар чугула айтырыларын тематиктик уг-ланымшыктын, авторларын баш уур толодарын турар. Со-лунга бугурулге айтырыларын кириеринден аягында, байыр-лаа номерлерин тускай үндүрүп турар.

Ындыг болза-даа хана парлаагазынын ажалында партий-жи ууртууга ам-даа чептестер барын демдегелген. Соци-алист чарышты улам дээштит калбартырынга, коллективтик мурунда чугула айтырыларын шиптирлээрине, күш-ажылдың сагыла-чурумун бижылаарынга хана солунарын-нын организациячы ролон чамдык партия организацияларында чедир үнелер көрбөй турар. Чижээлээрге, СЭКП-нин XXII съездин аттыг совхозтун Хондоргей салбырында чоокка че-дир-ле солун үнөйи келген.

Чадананын ус-саржаа заводу, автобугурулге черинде бол-гаш өске-даа черлерде хана солунар чүгө байырлаалар таварышты үнүп, коллективтик амалдарын четче көргүсө-пей, мурунку чүгүдөр болгаш байыр чедириникин-биле кызыгаралаттын турар.

Ынчанга хана солунар ажалчы чоңуң коллективтеринге бедек авторитеттик болуп, партия организацияларын илеп-кейли дуулаагыларын болган турарын чедип ажал укур-луг. Ол ышкаш хана солунарын ажалы парткомун, бю-роуну база партия хурдаларына чугаалажып турарынче, ханакорларын өөрдөдөгезин, көрдүлө-конкурстарын органи-застанарын, материалдарын тематиканын калбартырынче док-таама кичээгенин салыры райкомунун пропаганда болгаш агитация килдизинде сүмөлзөн.

Хову камгалалы

Ставропольин хову-шөл-деринге баштайгы хар эрте дүжүт, соок-докат эгелээр-биле черелештир диктир-тир олурутулап каан хову камгалалы — ыштарын олу-ругарын көстүп келген. Край-нын механизаторлары нинти шөлү 2450 гектарды хову-шөл камгалалынын ыштарын массалык-биле олурутуп эгелээ-нин бо. Ол дээрге, чыл планынын үштүң биринден эвэши кезин боюп турар, ы-чаарга оон өскөзүн эрткен чазын-на дыка хой ыш ажал-агы черлерин олурутуп, план-нарын күтүсөдөш турган.

Крайда нинти-биле үжөн муң километр шөлүп чорут-

кан хой чыдаа үер-ыштар чаагай дүжүтүт көрүнүрүнн болгаш тарыла шөлдерин хат-салында камгалал турар. Оон азындаа тараш шөл-дерин чок-хавызында агар-байдалын таарымчалык бол-дуруп, гектардан-на дүжүтүң 3 центнер нежежирин ханды-рып турар.

Сутаттыг дууазы-биле край-нык ыш өстүрер черлери эрткен чазын 65 муң дөсчаш ыштын өстүргөн. Ол дээрге, чүгө бо күзүн эвэс, харым-даа келер чазын беши олур-турунга четир ыштар.

(СЭТА-нын корр.). СТАВРОПОЛЬ.

ЧАА ФЕРМАЛАР

Марьино районун Карл Маркс аттыг колхозунда бир муң баш саар инек азыраар чээ ферманы ажалгалла кыр-ген. Ол Донекс обла-ста эң-не баштайгы ындыг сүт комплекси-дир. Ол дээрге, инектерин баглабайн, сула ажаап, чегерелерин дүжүт фабриказы бооп турар. Сүт саар салбыр «Елочка» деп дерик-херекселдер-биле хан-дыртыган. Оон чанында мал эмчиинин амбулаториясы, тракторларын болгаш мал чегерин кылган. Инек кажааларынын чанында сер-лерин болгаш чегерер шөлү-гестерин кылган. Ол бүгүдө ырак эвэсте сүлөстү болгаш чечимтик дзылдарын шыг-жаар — 20 муң тонна инек

шыгжамырын туткан. Малчы-нарга таарымчалык байдалды база тургускан: чунар чер, столовая, дымтамылга өрзөли бар.

Ында ажалды механизас-таанын түнделинде чамдык-ла сазынч бир чүс инекти ажаап, саар болгаш күш-ажылдың бугуручүлүгүн үш-тен хой катан улагытыр ар-галып болган. Саган сүтүң соокташ, кылын сазын сав-ларга кузуп каар, чээ сүт шактырар хоорайнын ма-гизинеринге дорт чедэ бээр.

Беш чыл тоңузуңе чедир болгаш ажал-агыйларын ам-даа ындыг 18300 инек тур-пар комплекстерин тудуп тур-густар.

(СЭТА-нын корр.). ДОНЕЦ.

Бо чылын сентябрь, ок-тябрь айларда Ак-Довурак хоорайнын партия эге органи-зацияларын хой нуруу-зунга отчет-сонгулалыг ху-раллар болуп эрттирген. Олар-га партия организациялары чыл ууртууга дайынчы ар-га-шынэзин бешидип тургат, тоску беш чылын шиптир-лиг үшкү чылында алган со-циалист хулаалелерин кол-лективтер кууселеринче уг-ланган уулг ажалдарын чо-рутканын демдегелген.

СЭКП-нин XXIV съездин-ин болгаш ТК-нын оон да-раазындагы Пленумарынын шиптирлерин амыдыралга боттандырар дөшт коммуни-стерин бугурулгелге авангар-чы ролуну болгаш политик-тик илепкейинин өскөзүн пар-тия эге организацияларын сек-ретарына отчет илеткел-деринге оонаап демдегел-п турганар.

Отчет-сонгулалар эрткен он үш партия эге органи-зацияларын үчүдүндө турар коммунисттерин 85 хуу-у ху-ралдарга олурушкан-нар. Олардан 93 киж сагал бергилзэн. Ылангыя район эм-челеринге, таңыыл камга-лаа черинде, № 11 автобаа-да, ажалчып хандырылга килдизинде, № 14 механиз-ация үчүдүндө, коммунал-чурталга өргөдөшинде пар-тия эге организацияларын от-чет-сонгулалыг хурдаларына барык шүтү коммунист-тер олурушканар.

Партиянын отчет-сонгула-лыг хурдаларын идея-поли-тиктиг, организастыг бедек киржи, ылангыя отчет илет-келдерин, шиптирлерин чедер, чептестер чогуур өйү-дө элчип, оон шынары дөшт боттут хемчеглерин алгылап, хуралдарга боттары одуру-шкан. Ылангыя «Тыва даг-дугу» тудут өргөдөшинде парт-ком кижигүнери эштер З. Ф. Манчина, Ф. П. Кленов, «Ты-ва даг-дугу» комбинатта партком секретары Д. М. Савиловский болгаш өске-даа эштер ол ажалга идеялык киржи турар.

Отчет илеткелдерин ханы анализит, утка-шынарыг, бот-шүгүмчүлөдүг кылдыр тургусканын чамдык пар-тия эге организацияларын отчет-сонгулалыг хурдала-рынга оларын чугаалажып

ПРИНЦИПАЛДЫГ ЧУГААЛАР

ленелге эрттиреринче угла-ган хемчеглерин парткомуну талаазын баш уур алга-нын түнелинде эге органи-зацияларын хой нуруу-зунга олар организастыг бедек лен-елге эрттип турар. Партком-нун төлөдери график бугу-тар оларын белектеринге болгаш эрттиреринге боттары шүт

көөр талаа-биле коммуни-стерин киржигези аажок идеялык болган. Чижээ, «Тыва даг-дугу» комбинаттын ажалчып хандырылга кил-дизинде коммунисттерин ху-ралында олурушкан 9 ком-мунист 6-ы, Ак-Довурак сес чыл школында 10 ком-мунист шүтүзү, чурттал-

Богомазова болгаш өскелер-даа администрациянын адр-езинге шүгүмчүлөдү кылып, оон даргазы эш Т. Лисенко салыг ажалында кадрларын кичээгел чок хулаал ап тур-ганын олар ажалга доктаа-байн турарын, садылга өрө-сачыгдаларын өскөзүн, ол ышкыш баштаар черин кол

Даньмыр, В. П. Муамка болгаш санал берген өске-даа эштер шыгыны шүгүмчүлө-дери кылганар. Партбюро-нун талаазын парткомун болгаш боттарынын үндүр-гөн шиптирлеринин кууселзэн дээш дыка чептес ажаллап келгенин ол-ла хуралга ком-мунист чөптү-биле шүгүм-

Парторганизацияларда отчеттар болгаш соңгулдалар

га-тудут өргөдөшинде 10 ком-мунист 8-ын, № 14 механиз-ация үчүдүндө 9 комму-нист 6-ын хуралга санал берип, чүве чугаалаанар. Чамдык партия эге органи-зацияларын отчет-сонгула-лыг хуралдарга коммунист-тер партбюроларын, оон секре-тарларын, ууртукчу ажалдагыларын ажал-чор-удугузында чептестерин партияны принципалдыг бугу-дөш чидип илереп, ону чидыдынын оруктарын бол-гаш аргаларын алып, дыка чугула саналдарын бергилзэн-нер.

Ылангыя ажалчып ханды-рылга килдизинде партия эге организацияларын отчет-сон-гулалыг хуралында комму-нист Н. Гальченко, Дьякова, Л. Дмитриенко, Т.

харымсалгалыг ажалында үр үенин иштинде харымсалга-ло, партия кижигүтү эвэс кижилерин ажаллап келгенин айтканар. Оон уда-мында бо чылын тос айла-рында 7.577 рубльдин сам-чылдалын болдурун, чамдык салыгжылар кеземче көрөзө-нө ажаап, шиптиргенер. Ол-ла үенин иштинде салыгын чус ажал ажалдагыларын со-лукшан.

«Тыва даг-дугу» тудут өргө-дөшин партия эге органи-зацияларын хуралында туду-да куш-ажылдын сагыла-чу-румун болгаш куш-ажылды организаастарынын сулар-ын, ылангыя идея-кижизиндегил ажалы инженер-техник ажалдагыларын хем-кас киржип турарын дугайында коммунист К. Х.

чүлзөнер. Ындыг уткалыг шүгүмчүлөдү № 11 автобаа-зала, № 14 механизация үчүдүндө партия эге органи-зацияларын отчет-сон-гулалыг хуралдарына база болгулаан.

Бо чылыг отчет-сонгула-лыг хуралдарын белеккел-деринин үезинде партия эге организацияларын ууртук-составын шынарын экижир-деринче партком уулг кичээ-гел салган. Оон түнелинде партия хуралдары эрткен 13 аге организацияларын секретарыларын 4 киж илереп, 7-ан тускай ортук артеминг, а 2 киж дооспаан ортук артеминг бооп турар.

Имчазы-даа чамдык пар-тия эге организацияларында отчет-сонгулалыг хуралдарга

чүлзөнер. Ындыг уткалыг шүгүмчүлөдү № 11 автобаа-зала, № 14 механизация үчүдүндө партия эге органи-зацияларын отчет-сон-гулалыг хуралдарына база болгулаан.

Бо чылыг отчет-сонгула-лыг хуралдарын белеккел-деринин үезинде партия эге организацияларын ууртук-составын шынарын экижир-деринче партком уулг кичээ-гел салган. Оон түнелинде партия хуралдары эрткен 13 аге организацияларын секретарыларын 4 киж илереп, 7-ан тускай ортук артеминг, а 2 киж дооспаан ортук артеминг бооп турар.

Имчазы-даа чамдык пар-тия эге организацияларында отчет-сонгулалыг хуралдарга

белеккелче кичээгелни кош-калып, ылангыя отчет илет-келдерин шынарын чептес тургузуп, чедир ажалдаа шиптирлерин белеккел алгы-лаан турган бактыларын чо-гуур өйдө илереп, элер ужурга таварышкылаан. Чи-жээ, № 14 механизация үчү-дүндө, Ак-Довурак сес чыл школында, № 11 автобаа-за партия эге организация-ларын ындыг таварыгалар болгулаан. Отчет-сонгулалыг хуралдары эрткен ам-даа тос аге организацияга ындыг чеп-тестерин белеккелзэс, оларын организастыг бедек ленелге эрттирер дөшт баш уур бот-тут хемчеглерин парткомуну талаазында алып апар.

Амгы үедэ «Тыва даг-дугу» тудутун партком болгаш отчет-сонгулалыг хуралдарын эрттиргелзэн партия эге органи-зацияларын коммунисттерин шүгүмчүлөдери болгаш саналдарын сайтырып, шипти-лестирип, түнчөп, ону амы-дыралга боттандырар-биле чорутса чогуур хемчеглерин ажаллап кылгаш, хамаарыш-кан партбюроларга, комму-нисттерин хуралдарыга чу-гаалашкан, бадылаан. Оларын амыдыралга чедимкиниг боттандырар дөшт организас-тыг хемчеглерин алгы-парторганизация, бугурунчү чугула соруагазы болур.

Д. ОДАН-ООЛ.

«Тыва даг-дугу» тудут өргөдөшинде парткомун инструктору.

ЧАГЫДЫЛГА—ЧУГУЛА АЖЫЛ

1974 чылдын январь бир-ден эгелеп ап эгелээр парла-га чыгыдылаанын кампа-нызы доостурунга чедир эгелзеп үе арткан. Политик-тик уулг укур-дузалыг бо кампания үезинде масса-поли-тиктиг база организастыг ажалдарын партия, профэви-лел, комсомол организацияла-рын калбартан. Бо талаа-биле айтырыгын СЭКП Бай-Тай-га райкомунун өргөдөш бю-роуунга чугаалажып көргөн.

«Кара-Хөл», «Мурунакы» колхозтарда, Тээли ортук болгаш № 2 сес чыл шко-лында, райпо коллективинде парлаага чыгыдылаанын органи-застаныг эгелзеп, шалым-кын чорудуп турарын алаа демдегелген. СЭКП райком чон ортузунга парлаага ча-гыдылаанын ажилдер талаа-зын август айда, бюрга чуга-алаашкан, алаа тускай док-таалы хулаал ап, ол чугула ажалды организастыг чорудуп, кыска хуусада доосарын ажал-агыйларда парткомна-ра, партия эге организация-ларынга, районун «Союз-печать» ажалдагыларынга

Ынчалза-даа чамдык пар-тия организациялары үе док-таалыг кууселзенин кошкак боттандырып турар. «Тээли», «Бай-Тал» совхозтарда чагы-дылга оожум чоруп турар. Амдырал хандырылга комби-нады, көжүп чоруп механи-заастаттынган колониянын Тээлиде тудут үчүдүгү, сутга-рылга системанын район өргөдөл дөшт ышкыш албан, организация черлеринде бо хүннерге чедир ол ажал шудулаан.

Ынчанга нинти-биле (октя-брь 25-тин түнелди-биле) муң кижиге оонаштыр 336 экзе-мплар солунар болгаш сеп-түлдөр чагытынган болуп турар. «Тыванын аныктары» солунун чыгыдылааны дыка куду. ВЛКСМ райком болгаш чер-черде комсомол органи-зациялар парлаага чыгыдыла-нын талаа-зын боттут хемчеглерин ам-даа чедир ал-бан.

Парлаага чыгыдылаанын бижир квантицияларын хе-бирлери чартыгын эскерил-ген турда, «Союзпечать» район салбыры (начальник эш Х. Шойту) парлаага хой-нинти тарадычыларын

тускай семинарын эрттирген, дыка хой үедэ чүгө почта-зыга бижиттиргеш, чагыды-ланын теминин оожумнат-кан. Топ парлаага чыгыдыла-ларын ноябрь 25-ке чедир, а республиканын — дека-брь 15-ке чедир чорудар хуу-сгалып турда, чамдык партия, комсомол болгаш профэвилел организацияларында чыгыды-ланын хуусаа ам-даа адек дээр хонир бар. Ол канча-даа таарышпас.

Парлаага чыгыдылаанын районда нинти-биле чоруп турарын түнелдерин он хонуктап үндүрүп турарын ра-йонун партия болгаш хой-нинти организацияларында, «Союзпечать» болгаш харым-лаа ажалдагыларга бюр-дан дааскан болуй. Ынчан-га чыгып алычыларга таа-рымчалыг байдалы тургузуп, көскү агитацияны ажалла-раталогтор-биле танышты-рар, лекция, беседалар чорудар дөшт, өске-даа дөштүг хемчеглерин ам-даа органи-застан чорудар апарат бис.

Б. БАРБА, СЭКП райкомун инструктору.

ХЕРЭЭЖЕННЕР КИРЖИЛГЕЛИГ

Улуг-Хем районун «Х Уулг хурал» колхозунун № 2 хойжү бригаданын (брига-дир О. Лапца) кыштаалар септелгенин кыска хуусаа дзылдын чоруткан. Брига-данын Ак-Хая, Кара-Хая, Ку-лауунда 15 кыштааларында

малчынар бажынарнын септелгенин кылып, арылап, чугулаан. Малчынар бажы-нарын чугулаар ажалга кол-хозта херэеженнер чөвүлгел (ларга Дюлма Сангал) күш-тү мобилизастан, организастыг хемчеглерин ап чоруткан.

Бажын чугулаар эвэно кы-зымак ажалдаа. Ылангыя Тас Булчүней, Люба Арандол болгаш Люба Лапцаа олар ажал-ишчи чоруп көргүсө-нер.

К. ОЙДУП-ООЛ.

Кыштаглаашкына белеккел дүвүрөнчиг

ле ажалдааын турар.

— Бистин фермамыс кып-таглаашкына белеккел оозалдап турар. Кажээ-хора-даа ажалда кызыл-булду септелгенин беши кылбаан. Малчынар дугайында сагыш салымшын улуг болгай. Инек кадарымы Кардин Кадр, Шожаан Базаан база-ла бажын чедиптестерин өткө кыштаар апарган-дыр. Бо дугайында колхоз баштаар чедир негелде салырга ка-нды-даа хемчег алабын турар — деп, бызаа ажаакчыны Ва-сийн Сувак хомудан чугаа-лаан.

«Ак-Эрик» колхозтун уур-тукчулары үстүдө чептестер-ин дарый чылдары дөшт шиптирлерин хемчеглерин алып өйү келген.

«Тес-Хем» совхозтун өртөн сүт-бараан фермазы мурун-кы ажалын. Ушкү квартал-дын түнелди-биле партия рай-комун болгаш райкууском-ну шиптир Кылал тутун ол чаалап алган. Октябрь 24-не чедир күрүнеге 144 тонна сүтү, сазын, чыл планын кууседиринин кырында кел-ген. Совхоз ферма-зын чанында 80 тонна си-

генин, 500 тонна силосту, 132 тонна сенажы белеккел. Ынчалза-даа кыска белеккел талаа-биле чептестер бар. Чижээ, өдөк белеккелтирзэн, инек, бызаа кажааларын иштин чугулааан, сонгаларын шилдөөн хынаадаан илерзэн.

— Мал кажааларын чугуй-лаас бис. Ол талаа-биле хандырыламыс багай. Чунар-бажын бар-даа болза, оон хеп уштур чери чок. Негелде тур-гузарга калды-даа хемчег ал-байн турар-дыр — деп, өр-төн фермазынын өргөдөлчиз Бадачы Даваа хомудалын илеретти.

Ол совхозта С. Дондай бри-гадирзэн 2 дугаар хойжү бригадада кыска уур белек-кел база ындыг. Хойжүлар-дын кыштааларында 2-2 тон-на суген чедирин каан боор-дан өскө мал кажааларын, чуртталга бажынарнын септелгенин кирзээн. Ыла-ныг хойжү С. Чигирбаа кыштаг септелгенин холдө-бөз. Хойжү К. Кунгаа бо ча-йын, күзүн кыштаага беши чедип, барып көрбөзөн.

«Тес-Хем» совхозтун муру-нак хойжүларынын бирээл Алексадр Нарма чарык-нынчип болуп, чус хойга

оонаштыр 100 хураганын кам-галап алган. Кедир чылын оон-даа эки чедипкинерин чедип алып соругалыг. Бо чылын болууну өр-бүлзенин күжү-биле 22 тонна сугенин белеккелзэс, кыштага чедирин алган.

Малчынын хонуну кажаа-зы эргижирзенин барымдаа-лааш, март айда чаа хой ка-жаазы тузуп эгелзэн. Оон чартынын кылгаш, соксап каан. Прораб эш Даваа ажал-ды багай организастан, хой-жучу каш улам метелеп кел-ген. А Карманын кыштаанда эки бажынын тузуп каан, ынчалза-даа иштин дери-лерин кылбазынын хойжү база катан өткө кыштаар ужурга таварышкан. Совхоз-тун директор эш Балчый-оолга кажаа, бажын дуга-йында негелде салырга, аа-заашкы-биле үе-шак эртти-рип туруп берген.

Кыштаглаашкына белеккел дугайында айтырыгы партия райкомунун болгаш райкуу-скомун хуралына чугаалаш-кыа. Оон шиптирлерин амы-дыралга боттандырар дөшт колхоз, совхозтарын уур-тукчулары дарый хемчегин ап, организастыг ажалдар сору-галыг.

Х. НИМ-ООЛ.

Дүвүрөнчиг

медээ

ШАНАК ИШТИ САВАН

Республиканын ажал-агый-ларынга хой ажалын улам ыңай хөжүдөр дугайында ай-тырыгын эң чугулаап көргөн бо үедэ экономиказын кол алдыры хой ажалы болуп ту-рар. С. К. Тока аттыг сов-хозта кыштаглаашкынын эгел-лестурар организастык Сов-хозка 31 муң баш хой, оон иштинде 14 муң төрүр хой кыштаар.

Ол хой хойга нинти-биле 45 кыштагы белеккел алдыр көрдүткен. Чамдык хойжүлар кыштааларында барып хонуп алгылаан. Улуг кезинин азы 35 хире кыштагын кажаала-рын септеп, чыгылаан, хой-жүларын олурар бажына-рынын печкаларын эде салып, малгаштап, чугулаан. Он хире кыштагын амгы үедэ сеп-телгенин чоруп турар.

Малчынын кыска шыл-галдаанын ажал эртер дөшт, чөм курдавырын чептестеринче кол кичээгел салга чогуруу кыштаа-даа билдинир. Снег-ин-даа, саваны-даа малдык баш сагыга, четир кылдыр белеккел алып арта эгелзес-пелде бар. Совхоз сугаттыг тараа, суген шөлдерин ажал-агыйларын бирзизинге саа-дын турар болгай. Оон-биле калы бо дээрге республика-да эң-не хонуп, мал азырап өс-түрерин талаа-биле аажок дүжүлгелзэс ажал-агый.

Ол хирезинде совхоз бо шиптирлер чылда мал чени-иң канды-даа планын шүтүт күтүспзэн. Саннарга доктаап көрзөли: 5685 тонна суген бе-леткээр планын 58 хуу күтү-сеткен, 22 муң тонна силос салыр тургаш, хе-рек кырында чүгө 4450 тонна силос салып алган.

Совхозтун дирекция

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

УРУНЭЛЕРНИҢ
НЕПСЕКТИГ
ИНДЕ

иниң кол командылақчысы
И. Якубовскийниң дарга-
ектиг Күштөртиң шериг Че-
тис Варшава Мерззинниң Ки-
рының уадрутку составы-
ның октябрь 30-ден ноябрь
алистиг Республикага, Пра-
вүүлел хуралга-даа Маттшы-
чылда оперативтиг болгаш
ерин үндүрүп, 1974 чылда
Чөвүлел хуралдың киржи-
Күштөртиң намы-даа талага
ыгыларының талазы-биле са-
ы-дуңма армияларның уадр-
лының ажылы найыралдың,
хуузу-биле билчириниң бай-

хуралдың киржиңчилеринге
урунук ширетилиниң дайы-

ГР. (СЭТА). Камгяе пар-
конференцияны болган.
ын президенти Анвар
ааза Чоокчу Чоон чүкте
ын шериште хамаарыш-
лган поллитикти талдо-
тодарылап чугаалаан.
ч чок чорук Човүлели-
кабрь 22-де үндүргөн
аринде талаларын ок-
22-де ээлеп турган ту-
уныга дайылдажырын
ыр база ажелеткен араб
арлерини шуптузундан
ыр шеригерин үндүр-
гыткан, ычганаш Еги-
штинирини худалд ал-
ган деп, президент чугаалаан.
«Совет Эвилиди бистиң өн-
нүвүс болган тайбынын кам-
галаарына харымысалгаы,
улут куруне, ычганаш ху-
далагезин куүүсеп чүр»,
деп, чоокчу-тоөн чук кри-
зисини үеинде Совет Эвилиди
биле АКШ-тын турштарын
чугаалааш, ЕАР-нын прези-
дентиг демделгез. Каттыш-
кан Шаттар Израилге боо-
чөксөк берип турар-да бол,
оон-биле чергелештир «тай-
быны чедип алырын бодаш,
үндөгөн бодаш турушту аз-
дэгээ» деп, ол оон ынай дем-
делгез.

Ам айтыргыны ужуру
за октябрь 22-де шериге
ээлеп турган турштарын
гытарында ынкпие тутт
шеригерин солчуп алыр
сааларын чугаалаарында
—деп, А. Садат демдеп
«Хамык ужур тайбын дол-
да айтыргы бооп турар.
тин кузеп турар чүвеви
бистиң черлеривисти э-
алыры болган бистиң ч-
дауга үндөгелеттинген та-
амырдалгы турар арге-
боттагылары олз —
А. Садат демделгез.

Чуен чүккө дайы-
ны соксайрынын шу-
нында байдал база-
турундаази деф, ожу-
р болбушан туур.
дажжирин соксайчү
чүрчүп уураэ чорук-
төз каналынын ийи
таркиттерсе, Голан жо-
лда болташ өскө-даа
дердерде КНО-нуң он-
зотинге аскерттмейн
чангме, Ливантан көз
дынадыгыларын өзү-
тар, израильер ол чүр-
чүрчү девиэскерияте

ууду чепсекти чөнгө-
лөр соксайпн туур.
Зарлап аар артиллерия чүр-
такчы чонугу муруну-ливан
Ярун, Айн-иоль болташ Тири
деп черлерия боллап, матери-
алдыг ууэт котаралга тавар-
ыштырып туур.

Тель-Авивтин дайызырак
халдашканынарын уламын-
дан дей-хей табың чүр-
такчылар бажынаарындан де-
лип үгөш, чүртүгү согу кез-
еэенден хоргалат дилээ ужу-
га таваржып туур.

Тель-Авивтин учуру-
ри араб чүрттар-биле ту-
туранычте чүткүдүгү би-
аылаастап мелегдээш,
рынын шагдан тура күзө-
ген желекчи планиари
ойталлаван. Чижээ, Сир-
жекеткен девиэскер—
кожатарларынга миял-
рай дудуп тургузанычте
ийлгн сан министри
кыйгырган. Саппр же-
араб черлерге паралыч
санын көүдөдирин нег-
рар.

(СӨ

ОТА. (СЭТА). Чилиге кужу-биле аржиле кылден бээр бүдүн чарык се-са-ла, чуртта дайны аштынга чедир хевээр турар деп, шериг үйин сонда кам-ла-не-болганда Чилиге чораян ий журналист Пилипо де Мендоса «Тьемпо» со-бижыш. «Ол чуртта халдашкынын, үмөр чир, кижилер туун хо-р, өтүрер үүтүлдигер— а болушкынын апар-ыскалыктан өлген ки-сөөгү салыр черинин де, жым-шүтүлгүт де-лелдерини чыгып алган, тө-редерини болгаш чоок ки-жилериниң боолаттырар ал-ген сөөктерин танып аларын маанай тургуулаар» — деп, Пилипо айткан.

Мөксөн шүтүкчү Набло Не-руданың Исла-Пергада бакы-ныкта чорашт, берге байдалды көргөни журналист бижев. Солдаттар болгаш полицийге илдеттер ол бакынын пына-ла дымкыткан кааткан. Не-руданың хуула библиотеканын өртөн номнары, чагаалары би-ле туруктаанын үмүндүлери, ат-сеп бузгүндүлери арткан.

ЛОНДОН. (СЭТА). Чили шериг сүлгүлөткөргө кел-гузү алган планнарына гаар бугу чуртта тускы-отралар чыкканып, Чили-ге өзү-чурууга бичи-ла-дыныр билингте дег-лери алган турар. Д-шериг илдеттерин чег-аржиле кылган үеинде-ге чораш, Англиянын ийиг стар» солдунуун да-кы чуртутта аныкты-дедегей килдинин өгө-лүм Рассел ол солунга-дыр бижев.

[illegible]

жиңи бежен харлаар, оон аажы-чаңы хөөвөр! Ажыл, келир үе дугары, ора, сөс бүтүрүп, боду эрес-кап-чүртүтүп дуулайды ол улам кан-алы-ипчи чылар-е дам-на дазык-чүпү өзүп, иште-ан уезиден бөрү холугу, амылы-чүпү кзар берге-бербес бымыг ту-болуп ол өзүп

Дайынны ал-айлакка дыка ду-а-чүртүтүп дайы-акы турчылар-ып тура, олардан салбаан. Тыванын чарынын арызыга өтүңдө хапкан. Эс-дилинин кам-чып. Кара сатыш-ызы дайын-е аңжине чедир чег-гө-меринге үзүр, чылар дед, коргуп маадырды демч-чүс-чүс өзүмү түсөтүн. он-он ки-

жиңи амы-тыныр ап, туз-чүтүмү шөлүдөн оларын чайладып, санитарка дайычты дуулагезин ак сепкилдиги күөсүнчү чорааш, өзп келген.

Фронтунан чанып келеш, төрөң Тывазын, мыак Чадааызыга ол акылдай берген. Тайбын күш-ажымды кандымынзыл-даа ол корт-паан. Ону эчтинге чедирер дөш билгин, күжүн харам-наымаан. СЭКП-нин XXII съездин аттыг сөсхөзүтү Дүргүн сүт-таран фермазы-га инек тарып бооздарып чук-туга-даа ажылдап шаг болгон. Сөөлү чылдарга саачылаан-даа турган. Вера Чүльмуовна каныл-даа ажылды ак сепкилдиги күөсүлүн, ону эчтинге чедирип чачыккан, эс-ө-рунне ээлеш-ээлээ, хундү-лөөчөл сепкили, кижилерге ду-зааргаа — оон аажы-чанымын бүдүштүү чайгаар-ла хере-чилей бээр.

Ол-аң койжу. Нигитини малын кадарга-ла ийи чыл болгон. Бо шипитирин чыда өөнүң ээси — Сарыглар Шожалончү Хаплак-биле кады акы түнөөдөрдиг болган. Ча-зын чөс хойдан-на 107 хура-

гавын чидирип бир хойдан 2,4 тып алган.

Хойжу өг-бүл-эки белеткенген тонна ситенин.

Ону удаас кы-рып алып. Ач үүрмек септел-арткан. Ол уда-бээр.

Дайынны ажылдын хоочу-чи чоокта ча-кызыл Тук ор-наткан. Ол ба-анда келбээр. Чүткүлүдү ажы-гектегин беиди-нүвүп холундан-дигил бээр ол-дү-рөөн чазактын медалы казаста-дигил белик. Чү-үиелетсе Вера Байлак казан-Оон төрүтү-аалынга бай-Фронтчу чы-тайбын күш-аж-аас-кежик дүг-тымышканын. чан үр үргүчт-

Тайбынга ынакшымдыг куштерин Москвага доозулган Бугу-делетер конгрессияе делегетин тай-нигити болташ парлагалгы ач калбаа-ола кичтегетер салып турар. Ол конгресс тайбынга ынакшымдыг куштерин кичуууну, аймык чок чорукту быжылгаары, уре-тукнедиг дем каттыштыры ачылдары дашт демисияричине улаустарнын чайгышын чок кичуу-дугун чайнычанак кертугу кылдыр уезелетин турар.

«Улаустарнын тайбычине чайгышын чок тура-соруу», «Тайбын» — уре-шаттын ондур уугу кузгелсе» деп агелерлг кылдыр болуп солуннар конгрессинг материалдарын парлаан.

Хей-хей чурттарынын парлагалгы тайбынга ынакшымдыг куштерин конгрессияе СЭКП ТК-нын Чингине секретары Л. И. Брешневтин чугаазынын укур-дузалынын демделген турар. «Дер морген» солугу (ЛДР) мурунку чугаазыне мынча деп бижжэн: «СЭКП ТК-нын Чингине секретары Л. И. Брешневтин чугаазы тайбын талаалачыларынын ол шуугаанынын кол тукенил болган дээринде чигизигет чок». Венгриянын «Эмти хирлап» солугунун демелгензини даугаар алырга, Л. И. Брешневтин чугаазы «ур уеин дургузунга уугу укур-дузалыг болур».

Хей-хей солуннар алжыр революциянын XIX чыл оюн демделген чугулдерин болташ корреспонденттарынын парлап ундуген.

Барынын-герман солугу ГФР-нин федералдыг кан-риниян оролакчыны бол-даштыкы херектер минин Вальтер Шеедлин Совет делетиге албан дуузауда чо-нычче уугу кичтегетер сал-турар.

Даштыкы чурттарынын дуларга Чоокку Чаян ч байалды делгеренгетер бол-турар.

Венадан дамчатыкч дидыгларга Топ Европада сектинг куштерин болташ сегелиншичнин талаал а-биял дегне кызырар дугайы чугаазалжышкыннарын чок-тугун турар. Ол чугаазалжы-кыннар черде болон эве-с-тур. Ынчанмыкы олар а-уеле дукшуктуг байдал-чавырды турарынын чуга-азы-бур нигител тургу-дуг чурттарынын аразын-дын калы ажилжалыга жулдензин чогугу туну-ни бооп турар деп, Пят-инин «Жолжик волюности» луну айтыкан.

АКШ-тын шериг-далай дуунун кораблырын И океанче чорупар деп Ва-птонун шпитинг уездур парлалга тайлыбырларын чучулен турар. Пентагон чурттарын корктанар со-галыг хемчелерин апт АКШ-ка нефтинин сызып-рар араб чурттар Чоокку чукке Израильдг Америка делткпн туураынга холбай-АКШ-ка нефть садарын жеткен болгай деп, Инди-«Патриот» солугу реда-чудугуге бижжэн. (СЗТА)

БЕИРП. (ЭТА). Ливан-
ын «Ам-Шааб» сөзү ар
чуртарынын Чоокку Чөөн чүк-
те чоругу турар демиселде
жеткиче көртүзү келген Со-
вет Эмгекчилерин политика-
га таамайыштыр Пекиянын бу-
гуздузакшичирте шийипири-
лелит ойтур шавышыкын берген
чүгүдү парала ушулурген.

Ылат удурутчуларын
ындагы политиказы делетей им-
перализмизме, сионизме
удур национал-хосталга-
демиселди, арабтарын арег-
ажыктарын камгалаарына ду-
за чедирбей турар болгаш
чоокку-чөөн чүк айтырын
чөптү шийипирилерей дөш де-
мисел чоругу турар араб
удустарын херанге хора

чедирип турар деп, солун д
делгаш.

«Араб чурттарынын ар
ажыктарын, оңугубус Со-
Эмгекчилерин шийипири-
галар турарын» пекин
гырыкчыларынын балдык
дарына удузашыштыр көр
билиш турар бис» деп,
чүгүдө делгашал.

«Фантом» самолёттарын
жур аларында дуза чедир-
чүве кылдат сөстөр аес,
рын ССР-нын Египет бей
Сирияга берген чепсас болг.
Анаа херек кырында буюн
бис. Мычангам Совет Эзе-
рин маонистерин нугу-
турарына араб удустар ба-
тарын төрөтпирбес» д

«Ам-Шааб» айткан.

[illegible]

демиселге делегей организацияларының кады аймакдаштылааның программасының үндөзигинде оу чугааны салып болур деп болаар мен.

Л. И. Брежневтин политика талаш-беле кедизин болаар туружу, амгы уениң боулушу кууларып боттурулушун, боттурулушун кептирип, болушун багузуралын оу чугаа-зындап лериз. Мен болаарымда, Л. И. Брежнев амгы уениң шыларгаңай куруне аймакдашчы, тайбың болгаш тайбың кады аймакдашылга дөш шыларгаңай демисиз-дир.

Чывет уаустун аалчыларга чымак чагай сектидил менн кайгамчы, магадатт. Бистин копрезивиз мындыг улуз кединшикнилерин болганы совет уаустун улуз ачы-хавыя-зы-дыр.

Роберт ДЕИВИС.
Делегациянын кооператив альянсынын административтик секретары

Тайбыңа шылашымдыг куштерин копрезивиз Бүгү-дөш конгресс дүшүкүрдү чорукту чамырылдыларын улам бурунгаарладырынга бузалаар дээрин чугаажок. Тайбың болгаш уаустарынын айымч чок чорус дөш ачы-бу-ру делегей организацияларынын деминг кады аймакдаш-ганын кабаргыларың үндөз-дигин копрезивиз билдирди.

Л. И. Брежневтин конгрес-тин делегаторыга чугаазын сектиң хайымшыкымы-биле дындырал. Л. И. Брежнев дээрге чырык ортемейге бы-жиг болгаш улуз хуусалыг

тайбың болаарын деп кузээр, ол кузэл дүргөн боттансын дөш бузу чугууду кылып ту-рар куруне аймакдашчымыр.

Конгресс дугайын чугаазын, олу теринин чугаазын, астынын ортемейге аржа-жок. Хунаңдауезд, элдэк-вие-лик москвалычларга ооруп кеттиршиккыне кыызгаар чок.

Юзеф ЦИРАНКЕВИЧ.
ПУР-нун делегациязы-нын баштыны

СЭКП ТК-ның Чингине се-кретары Л. И. Брежневтин чуга-азын дашкын олу бистин чугаазын, астынын кескину буруду тайбыңа шылашымдыг куштерин. Бүгү-дөшлеги кон-грессиниң аң шыларгаңай бо-лушувунуң черечиси болгаш килрижканын болуп олар дээр-зин кескип билдир. Дайым

[illegible]

Ыраккы суурнун школазында

Шынаа кезде Советтердин деңгээринде турар «Тере-Хеа» колхозунун төбү — Кун-гүртүт суурда ортумак школа-да чаа өөредилге чыгы аге-лери блек солун ажал-ип хайныга берген.

Ам бисте 400 ажал өөр-еңик бар, оларнын 125-и күрүненин дозу хандырыла-лында. Олар дэрге хайжулар-нын, инек, сарык, ия кадар-чыларнын уруглары-дыр. Олуту отуар салгакчыларын өрөм-билетин өөредип, киж-идеринин херөөнде ортумак болгаш дээди өрөмнүн 25 башкы ажалдып турар. Ол кадрларын ажалдаарында болгаш амырал-туртталы-нына таарымчалык байдалы тургузарында школа дирек-циясы, мында партия, профес-иле организациялары сагыш салып келген. Оларын оту-лар мын болгаш чырык-биле хайлыгын.

Бо өөредилге чылында шко-лаа амыралдык, уран хо-ларнын, математиканын, тө-гүтүн, литератураын, ку-культуранын болгаш бот-ты-ныгы уран чүүлүн бөлүм-пери ажалдып ага-лы.

Башкыларын методикте каттыжымшыкчылары клас-тар ажал-биле план баулар ажал-дап турар. Оларын арга-дур-жугаанын солугурунунда оон учур-дузаны улут. Чаа өөредилге чылынын ага-лында тура башкыларга чогуу ула-нымышын бээр, оларын түс-түс өрөмнөргө материалдарын ажал башкылар таласы-биле дузалаар соруда-биле чоокта чаа 4—10 класстарга ага-лы-ныг хыналдан чорукан бис. Ол хыналда үзөндө өө-редилгенин чоруп турарын. «Өрөмчкчлерин билини-ни байдалын анализтеп көргөн.

Оон түнөйлөтө башкылар-нын ажалында ажал чүүл-дөр ажал ажал болган. Орус дыл

«ЧАА-ХӨЛДҮН ШОЛБАННАРЫ»

Улут-Хем районун «Най-раа» совхозунун Култура ба-жычынын чылында тургусту-ган «ЧАА-ХӨЛДҮН ШОЛБАННАРЫ» атты агитбригадалык соста-внында 15 киж хара тутту-ган. Уж бригада доктаамал ажалдап, совхозтун ажал-чы-леринге боттарынын концер-тин удаа-ларга көргүзүп кел-ген. Оон программасы тус-кай темалык болгаш тус чер-ин мурнакчыларын мактап, шүлүктө, мрлажык база орта ажал кылбас, чалгаа, шүл-пөч кижилерин шоодуп, ат-тарын адал, чоң мурунуга ыктырып турар.

Чайын болуп эркен район-нун агитбригадалар көрдө-лө-сө.

«ЧАА-ХӨЛДҮН ШОЛБАН-НАРЫ» бирги черин алган. Бо агитбригадалык составында ажалчылар, башкылар, көдөз ажал-агынды тускай эрме-нигер, совхозтун мурнакчы ажалчылары кырып турар. Олар чоокта чаа боттарынын солун программалык концер-тин совхозтун деңгээрин — Шанчыга, Терезинге, Ортаа-Хемге, Урбунге, Кара-Талга, Чаа-Хөлгө, Булакка көргүскө-нөр. Агитбригадалык кырык-чыларнын иштинде мрлаж-рынга В. Садмаа, Т. Саара, таңчылаарына Р. Дизигир, уран нойчулуга Т. Шынгир, сыгыртчыга В. Иргит олар боттарынын уран талантынын

С. ТАСПАП,
совхозта ажалчы комите-динин даргазы.

АРГЫЖЫЛГАЖЕ САГЫШ САЛЗА?

Кожарга тежигеш. Шагын дөрт өргилдеңде мооң ча-нындан кижилер мрлаас. Оларнын эң эртежелери даа чаа-ла хыналда орда борта кел-лир. Бо тежигеш төөгүтүд тураскаалы-даа ажал-ыр, а ажаа чыгыр кижилер ол-бо черлерден аккурсиялап-даа келбеп, ажаа-ла тус черин турткычылары болуп. Бай-Тайганын Кызыл-Дар суур республикада уран сибиле-нин, ат-суурагы чонар-лашчыларын чурту. Ычан-гаш күтүлө бо таласы-биле бе-лини соугураалык чыл бұ-рус суурга хойу-биле кээп турар.

мурнууга база бир айтыр-тургустуруп, сеткил-сагыш-нын дүзүрди бээр. «Делир чунуң-биле чанары?»

Чугаа чунуң дугайында чо-руп турарын номчуку билип каалы чугаа-жок. Бай-Тайга районда «Тазы» совхозтун улут дэи салбыры Кызыл-Дар биле район төөгүтүн аразына автобус аргыжылгажын тургу-зар дугайында чонун чөптү негелдезин дарый шипирлээр-ине райкууском күнөзегейин салыр журулуп.

О. БУЛУГУН,
Г. ЛОПАН,
көдөз бижикчилер.

ТУНДРАДА ЧАЛГЫННАР

Камчатка чартык ортулуктун шөлүнүн кемчээли 350 муң дөрбөлчүн километр. Шаг шаанда ол ырыкны ныйдыга тайга хемерин дачып, бир суурдан бир суур-ге шилчип, неделя-неделязы-биле чоруп чедип турган. А ам дэрге Ыраккы Соңгу чүктүң ивижилеринге, аңчыларына, ге-ологтарыга болгаш туудукуларынга агаар транспорту чаңчыл болу берген, ону амгы

үениң «ЯК-40», «МИ-8» машиналары-биле хандырып турар. Самолеттар, вертолет-тар дэрге чүлге кижилер сөөртүп турар зөөс болгай. Почтаны, деригалерин, чаа ногааларны Аэрофлоттун ужулукчулары Камчатканын чуоттакчыларына дүргө-ни-биле чедип берип турар.

ЧУРУКТА: соңгу тунурада.

(СЗТА-нын фотохроникасы).

ЛЕНИНГРАДА КУРСТА

Клуб ажалын таласы-биле башкыларын билин бе-лерин ай хуугаалыг куру-зу Ленинградта ага-лы. Мыда Россиянын хой областарында, автономнуг республикаларында, оон иштинде Тыва АССР-

рынга болгаш Бажындарыга баарлар, култура-чырыдым-кын албан черлеринин ажал-дарынын ажал-бүрү хевирле-рин канчаар организацияст-тары-биле таныштарлар.

(БИСТИҢ КОРР.).

1974 чылдың солуннарынга болгаш журналдарынга чагыдылга чоруп тур „ШЫН“ солунну чагыдып алырынче далажыңар

ЧАГЫДЫЛГАНЫҢ өртөз: ЧЫЛДА—6 РУБЛЬ,
АЛДЫ АЙДА—3 РУБЛЬ.

ЧАГЫДЫЛГАНЫ: «Союзпечать» чери,
харылзаа салбырлары, албан организация,
бүдүрүлгелерде, колхоз, совхозтарда хой-
ниити тарадыкчылар хулээп ап турар.

Шыдыраа ЧААНОМ

маргылдаазы „АВАЗЫНГА ДАНГЫРАК“

Улут-Хем районунун шко-ларыннын шыдыраага хууда болгаш команда таласы-биле бирги чери дэп чаңчыл бол-ган маргылдаазы Шагаан-Арыг хоорайга болуп өрткөн. Ажаа оолдарын болгаш үрү-дарынын он бир командазы кы-рыпкес.

Ийи хун үргүлчүлөң шы-гылы демиселде түнөйлөтө Шагаан-Арыг хоорайнын № 2 ортумак школасынын өөрөм-чизи Николай Удөл-ол алаз чотур 10 сандан 9-ту ап, бирги черин алган. Ийиги, үшкү черлерин Ак-Турт ор-тумак школасынын өөрөм-чизи Иван Сат, Арыг-Узур ортумак школасынын өөрөм-чизи Сергей Түлүш олар түс-тузунда ага-лынар.

Уруглардан бирги черин Арыг-Бажы 8 чыл школазы-нын өөрөмчизи Тапа Докпа-раа ага-лы. Ийиги черин Арыг-Узур ортумак школазы-нын өөрөмчизи Лидя Хо-валы ага-лы.

Маргылдаанын түнөйлөтө команда таласы-биле бирги черин Арыг-Узур ортумак школасынын, ийигизин—Ша-гаан-Арыгтын № 2, үшкүзүн—Ак-Турт ортумак школазы-нын командалары ага-лынар.

Тилекчелерин ВЛКСМ рай-комунун болгаш районунуң улус өөредилге кидизинин хундуг бижиктери-биле шандан.

Бир, ийиги черлерин алган шыдыраачылар утаас болуп республиканын школачылар маргылдааныга Улут-Хем рай-онунун адик камгалап кы-жыр.

К. ДОРЖУНАЙ,
маргылдааның судьясы.

Сальвадор Альенде аттыг кудумчу

Московтун куускомунун шиптириниң суугар 7-га Пес-чаная кудумчу чыл улу-стун шыларангай огул Саль-вадор Альендеин ажал-биле адаан. Ажаа холбоштыр бол-ган миниге Сальвадор Альендеин кадай Ортенсия Буусе де Альенде болгаш ЧК-нын Компартиянын ТК-нын политкомиссиянын кежигүнү В. Тейтебойм олар киришкен.

(СЗТА).

Телевидение

НОВАЯ 3-ТЕ

МОСКВАДАН
12.00—Дамчылыктар про-граммасы. 12.05—Медээлер. 12.10—Өнүгүт телекөргүзү. Уругларга. «Тынычтык, ты-нычтык». 12.40—«Калкышыл», Эр-тем-тайылбырлар программасы. 13.40—Өнүгүт телекөргүзү. П. Панчев—«Дорт ийстер дугайында тоол». Шың, 14.50—Өнүгүт телекөргүзү. «Дирин амыралдар дегесинде». 15.50—«Дилээкчи». Дамчылыгы-ны чогалчы С. Смирнов чору-дар. 16.20—16.30—Часар. 16.30—Хеалаттарын телекөргүзү «13 сандай». 18.00—«Уес. Ин-формастык программа. 16.30—Өнүгүт телекөргүзү. «Енисей кожанары». Фильм-концерт. 19.20—Өнүгүт телекөргүзү.

КЫЗЫЛДАН
20.30—Телемедээлер. 20.45—Улут улуска мультфильм. 20.55—Тынычтык телекөргүзү. Инфор-мастык программа. 21.10—«Тан-нын хуугаалары». Теле-фильм.

МОСКВАДАН
22.00—СССР-нин хөмүр-дай улаштыруучу министри. Б. Ф. Братченко харылдап тур. 22.30—Өнүгүт телекөргүзү. «Жы-сен, мр». Телекөргүчү-лерин кагыш суугар концерт. 23.00—23.30—«Уес. Инфор-мастык программа.

Редаторнук ораакчызы М. Н. СМЕРНОВА.

НОВАЯ 3-ТЕ

«НАПЫРАЛ»: «Геркус Ман-тас» (2 сериясы катат) 10.00, 12.40, 15.20, 18.00, 20.40 ша-ктарда.

«КАА-ХЕМ»: «Серафимин бажысы» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: Киночыныда 9.30, «Бензоколонка дагына-мы» 11.00, 14.40, 16.30, «Шит-кел манаан тузугуран киж» 12.50, 19.20, 21.10, «Чер кыры-н» 22.00.

«ВОСТОК»: «Машинистин оглу» 11.30, «Ангелдер хартаа-чызы Ангелика», «Ангелика чыде хаан» 13.00, 16.30, 20.00 шактарда.

«НАПЫРАЛ»: «Геркус Ман-тас» (2 сериясы катат) 10.00, 12.40, 15.20, 18.00, 20.40 ша-ктарда.

«КАА-ХЕМ»: «Серафимин бажысы» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: Киночыныда 9.30, «Бензоколонка дагына-мы» 11.00, 14.40, 16.30, «Шит-кел манаан тузугуран киж» 12.50, 19.20, 21.10, «Чер кыры-н» 22.00.

«ВОСТОК»: «Машинистин оглу» 11.30, «Ангелдер хартаа-чызы Ангелика», «Ангелика чыде хаан» 13.00, 16.30, 20.00 шактарда.

ЧЕР УТТУГ БЕ?

Техас университетинде ха-маарыга теориянын шипчи-лөр Төптүн өрөм ажалдак-чылары А. А. IV Джексон-биле Майкл П. биче-Райан 1908 чылдын июнь 30-де Атлант океанга Ньюфаундленд биле Азор ортулуктарынын аразы-га чоран корабльдерин дем-делеп дептерлерин дилеп ту-рарлар. Ол дептерлерден «Уу-гус метеоридинин» дугайында боттарынын санаашкыннары-нын шынынын тывар бодап турарлар. «Природа» деп ая-гли журналдын сөөгү номер-инде парлатынган оларнын санаашкыннарын суугаар алмрга. Тунгус эжимеонде «объект» «кара обьектар» деп адаар чүе кылган. Астро-номистер пак ныйды атты хөжүмдөзүнүн сөөгү чада-зында четкен улут салдыстар-га тыгаскан. Хамаарыга те-ориянын суугаар бүгү энергия-нын херелденерин үндүрүч-көн салдыстар харык чок би-че хөмчээлди кылдыр чымыр-лар, а дыйгыш төвчү чок улут апаар. Ындыг салдыстарга иштиги тырттыжымшык күштеринин улуу чырыкты беэин аспаанан салбас, чоо-

М. СЕДИП,
Е. ДАВАА,
башкылар.

КӨРҮНЕР: ноябрьда чаа кинолар

Ноябрь айда кино реперту-арында онзагай черин 2 се-риялыг, делетм экранның, өнү-гүт «Хосталга — чаагай сөс» деп фильм ага-лы. «Болуп ту-рар чери — бистин планета-выс. Бо кинону маадырлары-нын адресин дилез херөөн чок. Оон маадырлары хостал-га дэп демисел чоруп турар чер бүрүзүндө дэп сөстөр-биле кино ага-лы. Реакция-нын теригдөөшкүнүнүн үе-линде коммунист-сенаторлар Рамирес, Каррера, Коиде оларны эрги шериг шивээни-ге суд, истелге-даа чонка ту-дуп хоругдаар. Чуртутун чо-нууга, делетг хой-ниитинге Коммунист партия-даа, хос-талга дэп демисел-даа бас-тырбаан деп чүеши көргүз-кө-биле оларны хосталарынын планын тургускан. Франсеско болгаш оң кадай Мария шы-кы-биле дузаш бажыга са-дыг ажалдып аар. Оортан чер алы-биле сенаторларын ка-меразына казып чедирерин ажалды ага-лы. Ону колдуу-да дөрт чыл иштинде казып көрлөр. Каргис сууга ажал-

көн революционер Карлос ажалдын кады-бертезинде, килсдордө чедиптезинде олу-р. Черге кастынын чыдары боо-чөпсөтүп демисел со-лаа ажалы ар Бенедикто өлүртүр. А Франсеско аймык-тыл, берге ажалын төңү-зүңгө чедип, революционер-лерин хостар.

Кинону «Мосфильм» сту-дияга режиссер Виталус Жа-лазвичюс тургускан. Кол маадырлар Франсеско, Мария, Бенедикто оларны Регимантас Адамисте, Ирива Миропи-ческо, Редин Нахатетов ойлашар.

Москвага бо чылдын июль-да болуп эркен Бүгү-делегей-нин 8-ки кинофестивалына «Хосталга — чаагай сөс» деп кино дэли панналы—алгын медальды алган.

Анатолей Ивановтун тоожу-луга тургускан «Чер кыры-н» чуртталга» деп кинону бол маадырлар Павел Демидов-тун эркен орту көргөңгүч. Кем чок черге 10 чылда кинодирин, Ала-чуртун Улут дайынында немертерге туту-

дүргөн «Иван Васильевич профессиянын солан» деп Ми-хаил Булгаковтун шипинте тургускан өнүгүт калбап экраннын кинокомедиядан көр сй-лөр.

Д. Н. Макин-Сибиряк «При-валовтун өнү-хөргөңгү» деп романында капитализминин мөзү-шипинин сойталан көр-гүскөн болгай. Ол романын Свердловск киностудиясы кино кылдыр үндүргөн. Сергей При-валов хой миллион ашпа тү-нүг өнүгүтү ызытуур салгай алаш, ону чонга агыдып бээр күзөп турар. Оон универ-

ситетке кады өөрөңгү чорал-дык, ам шөлүдө револю-ционер Максим Локсупов «Сөз оң капталдагы тур-гүзүт үзөндө бүтпөс күзө-дир» деп сугарарын кылдыр. Шынаа-ла Максим Локсупов-тун чугаалы дег өнү-хөргөң-гү долгандыр харагалыкчы-ларын, яны-буру хамаары-галык кижилерин чугаа-со-ду, хунааш-былаагы ага-лы. Алыска, чиксек чилбелеринин буржар арына «Приваловтун өнү-хөргөңгү» деп кинода көр билер.

Л. КАБАНОВА.

«Хосталга — чаагай сөс» деп кинону удаас көр сй-лөр.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ
АДРЕСИ: 667000

Бизил, Шетиния-Браченко куумчузу, бажы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редаторнук 24-63, редакторун ораакчыларынын 35-24, прозганд кылдызын 23-54, харысалгалы секретарынын 23-35, партия амырал кылдызын 23-54, көдөз ажал-агы кылдызын 21-47, улетур кылдызын 22-64, чаага кылдызын 22-64, информатия база совет бургуз кылдызын 20-60, бухгаз-терияны 31-75, корректорларын 27-41. Солун келбиз барганда 32-75 телефонча долгаар.

Солун неделяда 6 катат үнер

Пар. ама 2. Тараж 15.953 ЧАГЫГ № 2331.

Тыва АССР-ин Министрлер Чогулунун Ном үндүрер чер, подгараф ба- болгаш ном садмынын таласы-биле өргөлөтүнүн типографиясы. (Бизил Шетиния-Браченко куумчузу бажы № 1). ТС —01485.